

ninger for Beviset, saaledes som fremmede Lovgivninger gjøre det, ville Sø- og Handelsrettens Domme blive Drakeludsagn, og ikke hvad man i Danmark hidtil har fortaaget ved Domme, i hvilke der gjøres Rede for Resultatet, i hvilke der gives en Udvikling af, hvorledes Dommeren er kommen til sin Anskuelse og Opfatning af Forholdet imellem Parterne. Det er nu vistnok langt fra — og jeg veed ikke engang, om det skulde være nødvendigt for mig at forebygge en saadan Misforstaaelse — at jeg er nogen Modstander af den frie Beviistheori; dertil har jeg allfor meget lært at kende dens Væsen paa fremmede Sted og gjort mig fortrøstelig med dens gavnlige Virksomhed, og jeg haaber at den engang skal udbrede sin Velsignelse ogsaa over mit Fædreland. Men noget Andet er det, at jeg ikke kan give min Stemme til et Stykke. — Jeg har kun tilladt mig at omtale et enkelt Beviis, navnlig Vidnebeviset, og paavist de Begrænsninger, i der finde Sted med Hensyn til det, hvor den frie Beviistheori er gjælden; jeg har tilladt mig at paavise dets Forbindelse med og Forhold til Ræren om Documenter. Dette er nu blot et enkelt Moment, men saaledes kunde jeg blive ved og paavise lignende Forhold med Hensyn til alle Arter af Beviismidler — og det maa vel mærkes, at med Hensyn til Beviismidlerne kender den danske Lovgivning ingen Indskrænkning; den lader Parterne føre alle Arter af Beviismidler for Dommerens Dine og igjennem dem bestrebe sig for at paavirke hans Overbevisning. Hvad den danske Lovgivning gjør i saa Henseende, er kun, at den opstiller enkelte bestemte Begrænsninger, hvis Hensigtsmæssighed lang Erfaring har lært og stadfæstet, men den berører ikke Parterne noget Beviismiddel. — Men endnu skal jeg dog berøre et enkelt Punkt. Et Hovedgode, man har meent at kunne opnaae ved at optage den frie Beviistheori i Sø- og Handelsfager, er, hvis jeg ikke feiler, at man derved skulde undgaae det Uhyggelige i, at lade Sagens Afgjørelse berøve paa Parters Ed. Jeg troer nu ikke, at der drives et saadant Misbrug med Eden, som denne Betragtning forudsætter; men atter her tager man væsentlig fejl, naar man troer, at den frie Beviistheori ikke skulde kende til Paris. Den kender den tværtimod i et meget

stort Omfang; den franske Lovgivning kender ikke blot, som den danske Lovgivning, Ed paa lagt af Dommeren ex officio ved Sagens Slutning, forsaavidt det ikke er lykkedes Parten at føre fuldt Beviis, den kender den ikke blot som et Afgjørelsesmiddel for hele Sagen, men ogsaa som saadant for enkelte omtvistede Facta; den kender den som et Afgjørelsesmiddel for hele Sagen, og den kender den, ligesom vor Lovgivning, som Middele til at bestemme Erstatningsværdier. Forsaavidt ere altsaa den franske Lovgivnings Regler om Sagens Afgjørelse ved Ed ikke overmaade forskjellige fra vor Lovgivnings. Men den fremmede Lovbog gaar nu meget videre; den tillader nemlig enhver Part under Sagen at opfordre sin Modpart til med Ed at bekræfte eller benægte et Factum, hvorom denne maa have personlig Kundskab; denne kan igjen føre Edstilbudet tilbage paa sin Modpart, annode ham om at aflægge Eden — til Afgjørelse af hele Sagen eller det enkelte omtvistede Factum. Hele denne Rære om delatio og relatio juramenti kender vi ikke det allermindeste til, og derfor det nu virkelig var sandt, at der drives et saadant Misbrug med Eden, som man siger, saa seer man, at hvis vi skulde adoptere den franske Beviistheori, vilde vi blive udsatte for meget større Fare, end vi for Diebliffet ere det. Og ville Parterne nu ikke under Sagen gaae hinanden saa stærkt paa Klingen, saa aabner den franske Lovgivning Tilladelse for den ene Part til at begjære Modparten taget i Forhør — Forhør under en civil Sag! Den Part, der har begjæret Saadant, kan nu vel ikke overvære Forhøret men Dommeren optræder som Inquisitor, og der optages Protocol over, hvad den Paagjældende erklærer, eller over hans Bægving ved at udtale sig, og der tillægges disse hans Erklæringer naturligtvis afgjørende Beviis, forsaavidt de ere til Gunst for Modparten, og der tillægges ialfald Bægvingen ved at afgive Erklæringer en overordentlig Vægt. Dette er Tilfældet i Frankrig; men nu i England; ja, jeg veed ikke, om det skulde være blevet forandret ved en Lov af 1843, der ordnede disse Dele af Vidnebeviset, men det veed jeg, at i England og Skotland kunde for Alret 1843 i civile Sager den ene Part kræve sin Modpart til Ed. Parten blev stillet hen som